

UPPVIDINGE FÅGELKLUBB

informerar

Vår - Höst 2021

Ansvarig utgivare och redaktör: Rolf Lilja

Bidrag till tidningen skickas

per E-post eller brev till

Hemsida: www.uppvidingefagel.se

Rolf Lilja, Sjösåsvägen 16,

E-post: uppvidingefagel@gmail.com

363 41 BRAÅS

Klubbtidningen utkommer med två nummer per år. Den finns även att läsa på hemsidan under fliken Arkivet - Klubbtidningen

Nästa nummer

kommer ut våren 2022

Våräventyr i Uppvidinge med orrar och tjäderspel

Uppvidinge kommun har en fantastisk natur med bland annat mäktiga skogar

där tystnad råder, mycket frisk luft och gott om utrymme fritt från trängsel.

Kanske är det lätt att bli lite hem-mablind och ta det för givet när man lever mitt i detta? Själv är jag uppväxt i Alstermo men sedan 40 år tillbaka bostad i Karlshamn, Blekinge. Och visst har också "Sveriges trädgård" sina tillgångar

Hitta ut i Uppvidinges fantastiska natur!

Men hemmatrakterna lockar alltid. Besöker därför Uppvidinge regelbundet. Boken "Natur och kultur i Uppvidinge" är då en mycket bra idé och inspirationskälla. Det finns också en detaljerad kompletterande karta i skala 1:50 000 (1 cm motsvarar 500 m i verkligheten). Mitt råd är att skaffa boken och gärna kartan för trevliga utflykter och naturupplevelser. Enklast gör du det genom att beställa boken på uppvidingefagel@gmail.com där den nu är prissänkt till 200 kr inkl frakt. Finns även att köpa på alla bibliotek i Uppvidinge, på kommunhuset i Åseda, m fl ställen.

Naturfotografering

Det finns dryga 20-talet naturreservat i kommunen. I den rekommenderade boken framgår det att orre och tjäder förekommer på ett stort antal av besöksmålen. Min upplevelse från besök är att detta verkar stämma och det är inte helt ovanligt att man stöter upp dessa fåglar under promenader eller att man ser spillning efter dem. Just orrar och tjäd-rar tycker jag är fascinerande fåglar. Vad gäller Uppvidinge har jag också fokuserat på havsörn och kungsörn och suttit åtskilliga dagar i gömsle för att fotografera dessa underbara varelser. Naturfotografering och då inte minst fåglar, är som kanske framgår, ett av mina stora intressen.

Men ett riktigt tjäderspel har jag – fram till i våras – inte lyckats få uppleva eller fotografera. Som bekant så har tjädern en återkommande plats för sitt årliga spel och lek. Denna ligger i centrum för de utstrålade tårtbitars lika områden som de olika tjäderindividerna lever i under resten av året. Men att hitta en spelplats är inte lätt och kräver en hel del efterforskningar. Glädjen och tacksamheten var därför stor när jag av en vän i förtroende blev invigd i ett område där spel sannolikt skulle finnas! Men upplevelserna började med orrspel....

Orrspel

April 2021 blev därför en intensiv månad!

Under en tredagars period i mitten av månaden så satte jag upp mitt fotogömsle i utkanten av en av de välbekanta orrmyrarna där fågelklubben också har sina fina fågeltorn. Du hittar dessa vid Stora fly, Kamra fly, Snålåsa fly och Horshaga fly. Orrarna vill ha en öppen yta där de kan spela och para sig. Hanarna besöker platsen under större delen av året men de heta fighterna är koncentrerade till tiden då honorna under några få mornar gör sina besök och väljer ut de vackraste och starkaste tupparna till att bli fäder och att få föra sina gener vidare.

Orrspel är en underbar vårupplevelse! Naturen börjar vakna till liv igen. Markerna är ännu lite blöta och inte sällan fryser det fortfarande på under natten. Tidigt på morgonen när det fortfarande är mörkt så kommer tupparna inflygande till spelplatsen från den skyddande skogen. Det gäller alltså att vara på plats och väl gömd minst ett par timmar före gryning. Sedan far orrarna fram som små högaktiva robotar för att

bevaka just sina kvadratmetrar av arenan. Slagsmålen kan bli häftiga men oftast sker uppgörelserna med tjuvrusningar och markeringar mot varandra. De yngre tupparna finns vanligen lite i kanterna av spelplatsen. Allt detta sker under en ljuvlig ljudkuliss med ett kuttande läte som hörs kilometerlångt. När man på första parkett får ta del av allt detta så uppfylls man av en glädje, tacksamhet och stark känsla av att nu är våren och livet på väg tillbaka efter en lång kall och mörk vinter!

Under mina mornar hade jag ett 10-tal tuppar på plats men inga hönor. Spelet gick i vågor där det periodvis var mera intensivt och andra tider mindre. Det händer också att tupparna till synes utan anledning drar iväg för att efter kanske en halvtimme komma tillbaka. Skälet kan möjligen vara att någon rovfågel,

räv eller annan predator varit synlig eller misstänkt.

Framåt 08-tiden så drar tupparna iväg för sista gången och spelet är över för den här morgonen. Det lär förekomma att orrar också spelar på kvällen men det är inget jag bevittnat.

Mina mornar var lyckade och fina! Spelet kom riktigt nära mitt fotogömsle och bilderna blev många. Som alltid i naturen är det viktigt att man inte stör fåglar och djur. Att döma av deras opåverkade beteende så var min närvaro i tältgömslet absolut inget som störde dem. Dagens kameror och långa teleobjektiv hjälper också till.

Tjäderspel

Orrspel har jag varit på ett antal år så försöket med tjäderspel var ändå vårens höjdpunkt.

Efter inspektion av området med misstänkt tjäderspel så satte jag upp tältgömslet ett antal dagar före övernattning så att tjädrarna någorlunda skulle hinna vänja sig vid mitt diskreta kamouflage. Lämplig biotop är blandskog med högest tall, bergshällar och närliggande våtmark. Blåbärsris och tuvull är också bra förutsättningar. Vidare kan man leta efter spillning för att få en uppfattning om var tupparna har centrum av arenan. Tallbarr är huvudfödan under vintern och tidig vår. Tjädern fyller krävan med barren och dessa tas kontinuerligt in i muskelmagen där de kraftiga musklerna och intagna stenarna maler sönder barren. Av dessa produceras regelbundet var 10:e minut en spillning i form av en böjd korv. Man kan alltså med hjälp av

spillningen och antalet korvar se var fåglarna har sina natträdd och hur de rör sig på spelområdet.

Nu är vi i andra halvan av april. Gömslet är sedan tidigare på plats och jag inreder med flera liggunderlag, sovsäck, stativ med monterad kamera, mm. Man måste vara på plats i gömslet senast kl 18, vilket jag är och spänningen är stor! Har jag hittat spelplatsen och ska tupparna komma? Redan kl 20 så hör jag de första braken när tupparna anländer till tallarna i närheten av gömslet. Där sitter de sedan och fyller på med tallbarr, låter magen göra sitt och släpper sin spillning. Under tiden så hörs också kraftiga rapande läten vilket låter så roligt att man nästan inte kan hålla sig för skratt! Men jag vågar knappast andas och än mindre skratta av rädsla för att skrämma bort tupparna när jag nu är så nära min upplevelse

Kameran är riktad mot en vacker bergshäll med vitmossa – Det är i den fina miljön jag hoppas att tupparna och kanske till och med någon höna ska visa sig. Kvällen går och jag hör ytterligare kraftiga brak och rap när flera tuppar anländer till kanske framåt 22-tiden. Sedan blir det tyst. Sådär kl 03 vaknar jag av kraftiga vingljöd när tupparna lämnar träden och går ner på spelplatsen. Jag tittar försiktigt ut mot min bergshäll och precis där står en tupp med sträckt hals och fullt utvikt solfjäderformad stjärt! Otroligt!!!

Jag sätter på kameran och knäpper en serie bilder. Vilken känsla!

Senare kommer även en höna på besök. Tuppen är mycket ståtlig och med fin skrud men hönan ligger inte efter vad gäller skönhet. Teckningen och de näturnära färgtonerna är enastående fina! Runt omkring kan jag höra flera tuppar som slåss om revirgränserna. Några

slagsmål kan jag dock inte se från mitt gömsle. Vid kl 08-09 så verkar morgonens spel vara över och jag har då tillbringat ca 14 timmar i det lilla tältet. Då är det skönt att komma ut, stäcka på benen och få i sig lite mat.

Jag tillbringar ytterligare tre nätter i gömslet. Riktigt lika bra som första morgonen blir det inte även om jag får besök av såväl tupp som höna vid något mera tillfälle. En natt/morgon så halvt stormar och regnar det kraftigt. Inte helt lyckat för tjäderspel eller övernattnings och sovsäcken blir genomvåt. Men den torkar under dagen och nästa natt/morgon är jag tillbaka i gömslet. Smålänningar är ett segt och envist folk!

Sammantaget är jag mycket nöjd och glad över att en livslång dröm gått i uppfyllelse – Jag har fått se, höra, uppleva och även lyckats fotografera ett tjäderspel!

Vill Du lära dig mera om tjädern så kan jag varmt rekommendera boken ”Tjädern . En skogsfågel” av Ingemar Hjorth. En enastående bok som jag läst flera gånger.

Text och foto: Bengt Petersson

Lappugglan i Uppvidinge

De första strimmorna av ljus hade just punkterat natten. Jag var ute i sensommargryningen med förhoppning om att höra tiggande ungar i ett av Uppvidinges kungsörnsrevir. Stoppet var det första för dagen och mest pliktskyldigt på en plats där jag egentligen inte förväntade mig fågelljud. Ändå hördes något barskt och grovt som ett hånskrattande troll; lätet som jag väntat på i årtionden. Vid en myrkant bland tall och blåbärsris ropade lappugglans ungar på mat.

Precis som klimat och landskap är fågellivet till viss del föränderligt. Under de senaste årtiondena har flera arter minskat starkt eller till och med försvunnit från våra trakter. Parallellt har några tillkommit. Att lappuggla skulle ingå i den sistnämnda skaran, kändes tills nyligen helt osannolikt. Åtminstone för egen del. Den nordliga tajgans Tita grå, med smeknamn efter trollpackan som till och med lyckades överlista djävulen, tycktes så starkt förknippad med avlägsna och obefolkade utmarker långt i norr att ett uppdykande hos oss gränsade till det omöjliga. Ändå så blev det just så.

Arten är en sentida invandrare i riket. 1843 konstaterades den första häckningen i landet. Vid mitten av 1900-talet fanns lappugglans svenska kärnområde i Tornedalen. Därifrån har arten stegvis flyttat fram sina positioner mot söder: Norrbottens och Västerbottens kustland på 1960-talet. Dalarna, Bergslagen och Uppland under främst 1990-tal.

Under det nya millenniet började även den stora, grå ugglan att knacka på dörren till södra Sverige. 2012 skedde föryngringar i både Småland, Blekinge och Halland. Fyra år senare togs nästa sydsvenska steg genom åtta konstaterade häckningar i Småland.

Rörelserna uppstår naturligtvis inte av en slump. Likt andra ugglor följer lappugglan tillgången på byten. Där det finns gott om gnagare, finns i regel också häckande ugglor. I lappugglans fall står särskilt vattensork som favoritbyte. År med god tillgång på föda resulterar i att många ungar kommer på vingarna. Ungfåglar som i många fall är benägna att vandra vidare och leta efter nya, generösare områden då gnagartillgången kraschar.

2016 nådde den första lappugglan Uppvidinge. Kanske hade de funnits här tidigare, men just den sommaren upptäckte bland annat Rolf Lilja en fågel i en kraftledningsgata nordväst om Åseda.

Året efter iaktogs en fågel i trakten av Herråkra i samband med älgjakten.

2020 innebar flera lappugglehäckningar i Kronobergs län, varav minst två ägde rum i Uppvidinge kommun, föryngringar som för övrigt resulterade i två ungar vardera och dessutom låg i någorlunda nära anslutning till kommunens första bekräftade lappuggla – kraftledningsugglan från 2016. Under året sågs arten dessutom under häckningstid vid bland annat trakten av Fröseke.

Foto: Thomas Hultquist

Från och med nu började det på allvar kännas som att lappuggla mer permanent ingick bland kommunens fågelfauna. Arten borde dessutom kunna dyka upp på fler ställen i våra skogar. Den 24:e juli 2021 inträffade just så för egen del. Grusig vägren mitt ute i ingenstans. Alldagligt landskap med medelgrova tallar, sankar, myrstråk. Normal tjäder och duvhöksskog i ett. Kanske gömde även partiet på duvhöksbon som är den typ av rede som ugglorna helst lägger beslag på. Något sådant lyckades jag inte hitta, men frälsande och ihärdigt tiggande *psieep, psieep* (tänk grov katttuggleunge dagen efter hård whiskynatt) ledde mig till blicken från en ung lappuggla som sånär som på några få dun fått både fjäderdräkt och flygförmåga. Högst tjugo meter skilde oss åt. Fågeln

verkade på lappugglors vis inte särskilt bekymrad över min närvaro. Från omgivningarna hördes ytterligare minst en, möjligen två tiggande ungar. Trollskogen var här och nu!

Lyssna efter lappugglor 2022!

Nytt år betyder som bekant nya fågelmöjligheter. Leta gärna efter lappugglor i Uppvidinge. Med stor sannolikhet gömmer vårt område på långt fler häckande par än vad som hittills upptäckts. Fåglarna ropar under vårvintern, men lätet är dovt och hörs bara korta avstånd, i regel högst 100-200 meter.

Rikets största lappugglekännare, Ove Stefansson i Boden, har beskrivit hakens vanligaste spelläte som en räck vibrerande hoande eller pustande. Något

som uppfattas som 8-12 mycket dova *hoo – hoo*, upprepade med ungefär en sekunds mellanrum för att mot slutet av serien öka något i takt, fast med avtagande styrka. Honans spelläte är snarlikt, men strävare *hroo – hroo*.

Foto: Thomas Hultquist

Om det rör sig om ett under fjoråret ”förlovat ugglepar” är det inte givet att hanen ropar särskilt ofta, inflikar Ove. Ungefär en vecka före beräknad äggläggning kan man också lyssna efter honans tiggande som kan beskrivas som upprepade svaga *njeh, njeh, njeh....*

Vanligaste och enklaste sättet att upptäcka lappugglor sker genom ungarnas ihärdiga tiggande. Lätet är vittomljudande och påminner om kattugglans tigglande, men är betydligt grövre, ”vilddare” och raspigare. Under 2020-2021

noterades tiggande lappuggleungar i Kronobergs län under perioden mitten av juni-mitten av augusti. Tänk blåbärs-plockarsommar! Under de två senaste åren har för övrigt flygga ungfågelkullar upptäckts under såväl juli som augusti.

Innan du ger dig ut, lyssna gärna på ljudinspelningarna som finns tillgängliga på Xeno Canto,
www.xeno-canto-org.

Lycka till!
/Mikael Persson

Fågelklubben får kommunens kulturpris år 2020

Kulturpris 2020

Motivering

Uppvidinge fågelklubb är en förening som är verksam i hela Uppvidinge kommun. I mer än trettio år har den arbetat för att skydda fågellivet här.

Föreningen har bland mycket annat byggt fågeltorn och skapat lämpliga utkiksplatser för fågelintresserade. De ser till att det finns informationstavlor och märker ut och röjer vägar till utkiksplatserna. De inventerar fågellivet i kommunen och bevakar särskilt utsatta områden för bland annat kungsörn och bidrar till förutsättningar för fortsatt artrikedom.

De är även återkommande naturguider och arrangerar uppskattade och välbesökta turer i kommunens naturreservat och skapar därigenom möjlighet för fler att komma ut och uppleva den fantastiska natur som finns precis utanför husknuten men som vi sällan tänker på.

Fågelklubben utför värdefulla insatser för att synliggöra vår gemensamma natur och kultur. Uppvidinge kommun vill härigenom uppmuntra till fortsatt engagemang i kommunen genom att tilldela Uppvidinge fågelklubb kommunens kulturpris för 2020.

Margareta Schles
Ordförande
Kultur- och föreningsutskottet

Per Gärloff
Kultur- och fritidschef

Exkursioner/aktiviteter våren 2022

Vår förhoppning är att starta upp exkursionsaktiviteterna detta år. Vi hoppas att coronarestriktionerna inte behöver skärpas utan att vi kan ha säkra träffar utomhus.

Nedanstående två exkursioner (Hors-haga samt Fågelskådningens dygn) är spikade och vi jobbar dessutom på ett antal kvällsutflykter på något vi kallar "nattema".

Planerna är att börja i slutet av mars-början april med att göra en nattfågel-taxering. Det är en inventeringsmetod som administreras av Lunds universitet. Går till på så sätt att man börjar vid solens nedgång och besöker förutbestämda platser och där lyssnar i 5 minuter. Den ordinarie nattrutten innehåller 20 punkter men vi kommer att göra en förkortad version.

Nästa nattutflykt blir med inriktning på fladdermöss i maj månad. Den tredje kommer att ha temat nattfjärilar. Slutligen besöker vi en lokal med raggbock i början av augusti. Mer om detta kommer i nästa blad samt på FB och vår hemsida.

Söndag 10 april 2022

Orrspel på Horshaga fly. För sjätte året i följd gör vi ett besök på Horshaga fly under det mest intensiva orrspelet. Utöver spelande orrar kan vi hoppas på bl a ljungpipare och skogssnäppa. Trastsången brukar ljuda från olika håll och varje år har det dykt upp någon oväntad art.

Samling vid parkeringen utefter vägen Horshaga-Älmedal (se skyltning ca 400 m öster om byn Horshaga). Utöver fika

bör man också ha varma kläder och skodon som tål väta! Vi börjar kl. 06.00 men om du vill ansluta senare går det också bra. Vi beräknar hålla på till ca kl. 09.00

Ledare: Rolf Lilja. Tel: 0733-10 75 95

Lördag 7 maj – Söndag 8 maj 2022

Fågelskådningens dygn vid Södresjö. Det har nu blivit tradition med "Fågelskådningens dygn vid Södresjö" Tanken med denna programpunkt är att vi kommer att vara på plats i tornet under dygnets alla 24 timmar. Vi startar på lördagen kl. 15.00 och avslutar på söndagen kl. 15.00. Du kan när som helst göra ett besök. Börja under lördagseftermiddagen och kvällen med att tyst och rofyllt få uppleva hur fågelsången sakta avtar och se fullmånen som speglar sig i vattenytan. Kanske vill du uppleva en natt med möjlighet att få lyssna till ugg-lornas lite kusliga läten. Ska det möjligen bli just denna natt som vi får höra dvärgbeckasin, småfläckig sumphöna eller någon annan exklusiv fågel. Du kanske föredrar gryningstimmarna i förhoppning att få höra sparvuggla, få vara med om rödhakens första, lite trevande sång innan fågelkören exploderar i toner.

Tag gärna med fika samt kikare och guidernas tubkikare står också till ert förfogande.

Samling fågeltornet vid Södresjö (följ skyltning från vägen Lenhovda-Älghult).

Ledare: Göran Carlsson. Tel: 070-23 21 235

Ibland händer det att en exkursion måste ställas in på grund av extremt dåligt väder eller någon annan oförutsägbart händelse. Om du blir osäker angående någon aktivitet, tag kontakt med ansvarig ledare. Vi kommer dessutom att meddela ev ändringar på FB eller vår hemsida www.uppvidingefagel.se

Notera även den årligt återkommande räkningen ”**Vinterfåglar inpå knuten**”. Du kan välja att räkna dina matgäster när som helst under perioden 28-31 januari, och du rapporterar det högsta antalet du ser samtidigt av samma art. Är du osäker på hur det går till? Gå in på Birdlife Sveriges hemsida (birdlife.se), där står allt du behöver veta. Notera att ditt resultat ska redovisas senast 7 februari.

Uppvidinge Fågelklubb

Sjösåsvägen 16, 363 41 BRAÅS

STYRELSE:

Ordförande: Göran Carlsson

Ringvägen 14, 364 43 ALSTERMO

E-post: goran.elisabeth@telia.com

Tfn 0481-615 33

Mob 070-2321235

Vice ordförande: Love Eriksen

Bihult 1, 364 91 LENHOVDA

E-post: love.eriksen@hek.lu.se

Mob 073-1825031

Sekreterare: Rolf Lilja

Sjösåsvägen 16, 363 41 BRAÅS

E-post: rolf.lilja.braas@telia.com

Tfn 0474-307 16

Mob 0733-107595

Vice sekreterare: Torbjörn Gustafsson

Holmahult Gården, 364 91 LENHOVDA

E-post: tg@globalnet.net

Tfn 0474-240 45

Mob 010-471615

Kassör: Jonny Svensson

Nålgatan 3, 364 31 ÅSEDA

E-post: jonny.svensson@netatonce.net

Tfn 0474-715 25

Mob 076-1063668

Ledamot: Staffan Jonasson

Voltgatan 2D, 380 42 MÅLERÅS

E-post: staffanirene@telia.com

Tfn 0481-312 36

Mob 070-6031236

Ledamot: Roger Jönsson

Norregårdsvägen 11C, 352 44 VÄXJÖ

E-post: upupa_epost@hotmail.com

Tfn 0470-71 15 26

Mob 070-6837449

REVISOR

Matz Gustafsson, Rynnings väg 38, 363 42 BRAÅS

Ulf Arfvidsson, Lejens väg 24, 363 42 BRAÅS

MEDLEMSAVGIFT 2022

Över 20 år 60:- Under 20 år 10:-

Familjemedlemmar 10:-

Vårt bankgironr är 5649-6755